

Minu seiklusrikkad kaksteist numbrit

MART RAUDSAAR
Riigikogu Toimetiste
nr 29–40 peatoimetaja

Minu lähtekohad ajakirja uuendamisel olid: igale numbrile fookusteema, ajakiri peab olema populaarteaduslik, osalt eelretsenseeritav, nägema välja esteetiline ja moodne.

Kuidagi on juhtunud nõnda, et kui ma kusagil tööd juba alustan, jätkub seda kauaks ning kauemaks, kui plaanitud. Nõnda sündis ka Riigikogu Toimetiste peatoimetaja töös, kuhu kandideerisin Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonna juhi Anu Adra-Entsiku kutsel 2013. aasta lõpus ning kuhu jäin kutsel aasta lõpuni – kokku kuueks aastaks ehk kaheteistkümneks ajakirja numbriks. Esialgu arvasin end tegutsevat seal heal juhul kaks aastat. Anu lootis, et mul õnnestub ajakiri viia uuele tasemele, parandades selle loetavust, säilitades samal ajal teadusajakirja kvaliteedistandardid. See tähendab, et vähemalt osa Riigikogu Toimetistest peaks olema eelretsenseeritav teadusajakiri, kui mitte kogu ajakiri.

Ülesanne ei olnud lihtne. Laskumata

üksikasjadesse, kulus esimene aasta sisseelamiseks, erinevate takistuste ületamiseks ja kontseptsiooni küpsetamiseks. Ma olin ja olen veendunud, et Riigikogu Toimetiste näol on tegemist unikaalse väljaandega, mis peaks riiklikult tähtsates küsimustes aitama analüüside ja fookuskirjutistega Riigikogu liikmeid, kellel meie parlamentarismi iseärasuse tõttu pole personaalseid abisid. Asjadest arusaamine on aga peamine garant, et meie parlament ei muutuks kummitempliks valitsuse kõrval, kelle käsutuses on Riigikantselei tippeksperitiis. Ma ei ole vahepealsete aastate jooksul kuulnud, et ühelgi teisel maailma parlamendil oleks võrreldav oma ajakiri. Avaldatakse küll klantspiltidega aastaraamatuid, kuid mitte midagi sellist, nagu on kaks korda aastas ilmuv Riigikogu Toimetised.

Pean tänama Anu usalduse eest, et ta andis mulle ajakirja kontseptsiooni tegemisel üsna vabad käed, kuigi enne viljana realiseerumist pidi see läbima vägagi aeganõudva arutelude ja kooskõlastuste kadalipu. Mu lähtekohad ajakirja reformimisel olid järgmised: esmalt, igal ajakirjal peaks olema konkreetne fookusteema, mida kaasautorid võiksid käsitleda erinevatest aspektidest; teiseks, ajakiri peab olema pigem populaarteaduslik, et inimesed seda ikkagi lugeda suudaksid;

kolmandaks, osa – kuid mitte terve – ajakiri võiks olla siiski eelretsenseeritav, millega saaks motiveerida teadlastest kaasautoreid; neljandaks, ajakiri peab välja nägema esteetiline ja moodne.

Pean möönma, et väljaande vana makett oli kohutav. Kui olin avaldanud professor Urmas Varblase suurepärase

RiTo on unikaalne väljaanne, mis peaks riiklikult tähtsates küsimustes aitama Riigikogu liikmeid analüüside ja fookuskirjutistega.

„nutika spetsialiseerumise“ artikli joonised mustvalgena, otsustasin, et ei kunagi enam, sest peaaegu kogu iva hävis hallis trükkis. Kuna kõigi kuue aasta jooksul oli ajakirja jaoks raha pigem vähem kui rohkem, siis pidin suutma kujundust muuta olemasoleva eelarve raames. Võtsin numbrid ette ning süvenesin pisut. Märkasin üllatusega, et ajakirja trükkimise muutsid kulukaks kunstitahvlid. Need trükiti erakordselt kvaliteetsel paberile ning pandi trükikojas käsitsi õigetes kohtadesse vahele ja mõistagi maksti autoritele autoritasu, nii nagu peab. Ehkki olen kunstisõber, ei ole Riigikogu Toimetised kunstialmanahh – jätstime need ära ning peale konkurssi ning sobiva trükikoja ja paberi valimist õnnestus ajakirja välja anda enam-vähem sama maksumusega nagu varem, kuid täies ulatuses värvitrukisena.

Siinjuures ütlen erilised tänusõnad Ahto Merile ajakirja uuele kontseptsioonile uue ja sobiliku maketi tegemise eest. Kasutasin

mitmeid sisu koostamise uuenduslikke põhimõtteid juba 2014. aasta lõpus, kuid täielikult pääsesid need maksvusele uue kujundusega 2015. aasta algusest. Raamaturiiulis tähistab seda kohta hetk, kui ajakirja seljad värvusid rohelisest siniseks – seda värvi on ka teised Riigikogu trükised ja parlamendi istungitesaali seinad.

Ka sisuloome hakkas paremini edenema peale meeskonna loomist, kellega tegutsesin üldjoontes läbi kõigi aastate. Need olid tegevtoimetaja Leeni Uba ja küljendaja Merike Kaseorg. Enamiku ajast toimetas ajakirja keelt Viime Laanpere, rahu tema põrmule. Küllastasin teda haiglas veidi enne ta lahkumist ning mul on hea meel, et Riigikogu Kantslei direktor Peep Jahilo nõustus teda mees pidama elutööpreemiaga, mille Viime jõudis kätte saada veel eluajal.

Koostöös Anuga mõtlesime välja uudse ajakirja tutvustusformaadi, mille keskmes oli lühike arutelupaneel, mille kolm külalist (kõik RiTo värsked numbrid kaasautorid) arutlesid ajakirja kesksel fookusteemal ning mida kanti üle kas Delfis, Postimehes või ERRis. Aeg-ajalt õnnestus mõningaid kaastöid pakkuda ka nimetatud väljaannete veebiportaalidele, mis aitas parandada Riigikogu Toimetiste ühiskondlikku tuntust ja kandepinda – ning kahtlemata meeldis ka meie kaasautoritele.

See oli väga oluline, sest kõige keerulisem oli mul leida häid kaasautoreid, seda eriti ajakirja tegemise esimestel aastatel. Probleem seisnes selles, et mul oli väga väike honorarifond ning kaasautoritele polnud võimalik maksta seda, mida nad tegelikult väärinuks. Kaasautoreid tuli paluda, meelitada, motiveerida – kuid õnnetul kombel oli igas numbris neid, kes vaatamata lubadusele alt vedasid. Väga kahetsusväärne, kuid varasema kirjastuskogemuse põhjal oli mul alati väike paari artikli suurune reserv, mida hädas oli võimalik käiku lasta.

Siinjuures tahan meenutada veel kahte

Riigikogu Toimetiste nr 34 esitlus 14. detsembril 2016 Toompea lossi kunstisaalis. Fookusteemana eesti kultuurile keskendunud uut numbrit tutvustavas vestluspaneelis osalesid Muinsuskaitseameti peadirektor Siim Raie, Rahvusraamatukogu peadirektor Janne Andresoo ja Tammsaare muuseumi direktor Maarja Vaino. Paneeli juhtis RiTo peatoimetaja Mart Raudsaar

Foto: Riigikogu fotoarhiiv, Erik Peinar

toredat inimest, keda paraku meie seas enam ei ole, kuid kes kuulusid Riigikogu Toimetiste fännklubisse. Need olid Andres Ammas ning iseäranis Mart Nutt. Mul on meeles nende põlemine ja nende abi. Andres Ammas lahkus ööl enne Riigikogu Toimetiste vestlusringi, kus ta pidi osalema – ning see on ainus vestlusring, mis minu ajal ilmus ilma ühe osalejata. Mart Nutiga kõnelesime telefonitsi pikalt enne veidi järjekordset RiTo esitlust – kuhu ta pidi tulema, ja ta ei jätnud neist peaaegu ühtegi vahele –, arutlesime ajakirja arendamise teemal. Paraku tuli paar päeva hiljem kurb sõnum. Ma loodan, et ükski Riigikogu endine ega praegune liige ei pahanda, kui nimetan Marti Riigikogu raudvaraks, Eesti parlamentarismi suureks praktikuks, keda mul oli au tunda ning keda meenutan alati helgel tundel, vaadates tema portreed vana ajakirjandusmaja

taguse Tommi Grilli seinal, kus ta tavatses sageli istuda.

Riigikogu liikmed ei kirjutanud ajakirja väga tihti, kuid iga kaastöö üle võis tunda rõõmu. Praegu meenuvad Marko Mihkelson, Ants Laaneots, Jüri Adams, Andres Herkel. RiTo võitis sõpru muidugi rohkem ning igast fraktsioonist.

Uuendasime Riigikogu Toimetiste kodulehte rito.riigikogu.ee, kust on leitavad kõigi numbrite tekstid ja otsingumootor.

Üks asi veel. Koostöös Riigikogu Kantselei vapustavate inimestega uuendasime ka Riigikogu Toimetiste kodulehte *rito.riigikogu.ee*, kust on leitavad kõigi numbrite tekstid alates ajakirja esimesest numbrist aastast 2000. Ning – tähelepanu! – üle kogu tekstimassiivi on võimalik otsida mistahes märksõnu. See on üks väheseid Eesti väljaannete otsingumootoreid, mis tõepoolest hästi töötab.

Minu kuus aastat RiTo juures olid vaheldusrikkad ning läksid kiiresti. Julgen pidada enda saavutuseks, et kui enne mu tulekut kõneldi kuluaarides ajakirja võimalikust sulgemisest, siis nüüd sellest vist enam väga ei räägita. Mul oli rõõm anda korras majapidamine üle uuele peatoimetajale Tiina Kaalepile, kelle osas on mu süda rahul – tean, et ta suudab arendada ajakirja edasi uutesse kõrgustesse.